

sol non occidat
super iracundiam
vestram.

Nolite locum
dare diabolo,

Qui furabatur,
jam non furetur;
magis autem labo-
ret operando ma-
nibus suis, quod
bonum est ut ha-
beat, unde tribuat
necessitatem pa-
tienti.

Omnis sermo
malus ex ore ve-
stro non procedat; sed si quis (sermo
exit de ore vestro, sit) bonus (et utilis) ad
aedificationem fidei (vestræ et aliorum, ita)
ut det gratiam (seu christiane et suaviter
influat in) audientibus :

Et nolite (verbis obscenis aut unde-
cumque malis) contristare Spiritum san-
ctum Dei, in quo signati estis (signo san-
ctitatis, ad hunc finem ut inveniamini
peccato exempti) in diem (judicii, et acci-
piatis gratiam) redemptionis (seu vitam
gloriosam, propter quam assequendam
signati estis a Spiritu sancto, quasi grex
regalis Christi et filii Dei ad ejus haeredi-
tatem destinati).

Omnis amaritu-
do et ira et in-
dignatio et cla-
mor et blasphem-
ia tollatur a vo-

peccare, (sed e contra) sol non occidat
super iracundiam vestram, (et iram quam
citissime deponite) :

Nolite locum dare diabolo (per cogita-
tiones iracundas vel libidinosas; et maxi-
me noctu eas a mente abjecite. Si quis
erat inter vos)

Qui furabatur, jam non furetur; magis
(seu potius) autem laboret operando ma-
nibus suis, (non quodvis opus et præsertim
non dishonestum, sed opus) quod bonum
est, ut habeat (non solum unde vivat ipse
sed etiam) unde tribuat (auxilium) neces-
sitatem patienti.

Omnis (seu quivis) sermo malus ex ore
vestro non procedat; sed si quis (sermo
exit de ore vestro, sit) bonus (et utilis) ad
aedificationem fidei (vestræ et aliorum, ita)
ut det gratiam (seu christiane et suaviter
influat in) audientibus :

Et nolite (verbis obscenis aut unde-
cumque malis) contristare Spiritum san-
ctum Dei, in quo signati estis (signo san-
ctitatis, ad hunc finem ut inveniamini
peccato exempti) in diem (judicii, et acci-
piatis gratiam) redemptionis (seu vitam
gloriosam, propter quam assequendam
signati estis a Spiritu sancto, quasi grex
regalis Christi et filii Dei ad ejus haeredi-
tatem destinati).

Omnis amaritudo et ira et indignatio
(seu vos vindicandi cupiditas) et (omnis)
clamor (inordinatus) et blasphemia tolla-
tur a vobis cum omni (quacumque) mali-

tia (justitiæ et charitati contraria. Sed e
contra) bis cum omni ma-
litia.

Estote autem (ad) invicem benigni,
misericordes, donantes (seu ignoscentes ad)
invicem, sicut et Deus in Christo donavit
(seu condonavit) vobis (peccata vestra).

Estote autem
invicem benigni,
misericordes, do-
nantes invicem,
sicut et Deus in
Christo donavit
vobis.

CAPUT V.

Illic avaritiae et libidinis et aliorum vitiorum fugam Christique
imitationem commendat. Matrimonii sacramentum extollit; viro
amorem uxoris et uxori obedientiam in viros præscribit.

Estote ergo imitatores Dei sicut filii
charissimi (patris imitatores esse debent,
vobis invicem condonantes sicut et ipse
Deus condonavit vobis);

Estote ergo imi-
tatores Dei sicut
filii charissimi;

Et ambulate (et vos exercete) in dilec-
tione (proximi non facta sed vera), sicut et
Christus dilexit nos; (atqui Christus non
solum sibi non pepercit sed) et tradidit
semetipsum pro nobis (in) oblationem
(cruentam) et (in) hostiam (placabilem)
Deo (et ascendentem ad eum) in odorem
suavitatis (seu suavissimum; ita nos non
tantum debemus injurias proximi condo-
nare, sed bona nostra et vitam nostram
pro ejus salute exponere).

Et ambulate in
dilectione, sicut
et. Christus di-
lexit nos et tradi-
dit semetipsum
pro nobis oblatio-
nem et hostiam
Deo in odorem
suavitatis.

Fornicatio autem et omnis immunditia
aut avaritia nec (quidem) nominetur in
vobis, sicut decet (his vitiis vacuos esse
Christianos nomine et professione) san-
tos : (nec audiatur etiam)

Fornicatio au-
tem et omnis im-
munditia aut ava-
ritia nec nomine-
tur in vobis, sicut
decet sanctos,

Aut turpitudo aut stultiloquium aut seurrilitas quæ ad rem non pertinet, sed magis gratiarum actio.

Hoc enim scitote (et estote) intelligentes quod omnis fornicator aut immundus, aut avarus quod est idolorum servitus, non habet haereditatem in regno Christi et Dei.

Nemo vos seducat inanibus verbis: propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ:

Nolite ergo effici participes eorum:

Eratis enim aliquando tenebræ; nunc autem lux in Domino: ut filii lucis ambulate;

Aut turpitudo (verborum) aut stultiloquium (seu ineptæ fabulæ) aut seurrilitas (seu jocus indecens), quæ ad rem (christianam seu ad decentiam) non pertinet; sed magis (seu potius loquimini de beneficiis Dei, ut inde oriatur) gratiarum actio.

Hoc enim scitote (et estote) intelligentes, (scilicet), quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, (laborans eo vitio) quod est idolorum servitus (in eo sensu quod omnem vitæ suæ spem in divitiis avarus reponit proindeque illas pro Deo quasi habet), non habet haereditatem (expectandam) in regno Christi et Dei (Patris ejus). Multi pseudophilosophi et haeretici huic sententiæ contradicunt; sed cavete ut

Nemo vos seducat inanibus (et fallacibus) verbis; (certum est quod) propter hæc enim (fornicationis et avaritiae vitia) venit (et veniet) ira Dei in (hos) filios diffidentiæ (seu contumaciæ adversantes legi Dei quæ illa vetat):

Notite ergo effici participes eorum (vitorum; si enim hæc admitteretis, nocentiores adhuc quam antea fieretis);

Eratis enim aliquando (seu olim) tenebræ, (id est, tenebricosi tantummodo per ignorantiam, et nescientes hæc vitia tam gravia esse peccata); nunc autem (cum facti estis) lux (seu lucidi per illuminacionem fidei et gratiae quam accepistis) in Domino, (hanc ignorantia excusationem jam non haberetis, proindeque, ut dixi, multo nocentiores essetis. Nunc igitur

cum filii lucis estis), ut filii lucis ambulante, (moribus vestris ostendentes quod hæc opera tenebrarum dispulistis: atqui)

Fructus enim lucis (hic) est, (scilicet, conversari) in omni bonitate (seu beneficentia), et (in) justitia (fraudibus opposita), et (in) veritate (mendacio et hypocrisia contraria);

Probantes (seu exquirentes estote) quid sit beneplacitum Deo, (ut illius voluntatem adimpleatis; atqui hæc est voluntas Dei, ut sitis benigni et justi et sinceri. Insuper)

Et nolite communicare (cum his qui incumbunt his) operibus infructuosis tenebrarum); magis (seu potius) autem (eos) redarguite. (Illa opera),

Fructus enim lucis est in omni bonitate et justitia et veritate,

Probantes quid sit beneplacitum Deo.

Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum; magis autem redarguite:

Quæ enim in occulto fiunt ab ipsis, (non solum facere malum est, sed etiam) turpe est et (ea) dicere. (Ea autem potius redarguite lumine sanctæ vestræ doctrinæ et vitæ; nam)

Omnia autem quæ (sic) arguuntur (ut nociva), a lumine (isto) manifestantur; (porro ille, qui agit) omne enim (opus) quod (tenebrosum est, cum luce vitæ christianæ) manifestatur, (sæpe per pœnitentiam emendatur et per eam tenebras abjicit et) lumen (seu luminosus factus) est; ita lumine vestræ christianæ vitæ arguti et illuminati pagani agnoscunt et deserunt suos errores et ex paganis christiani fiunt).

Propter quod (obtinendum, et ut in nobis hoc studium tenebras expellendi dicit: « Surge,

Omnia autem quæ arguuntur, a lumine manifestantur; omne enim quod manifestatur lumen est:

Propter quod

qui dormis, et exurge a mortuis,
et illuminabit te Christus. »

acuat, Spiritus sanctus) dicit (per me exterius et interius in anima peccatoris): Surge, (o tu) qui dormis (somno peccati), et exurge a mortuis; (respice lucem tibi a fulgentem), et illuminabit te Christus (sol justitiae, sicut illuminat eos omnes qui luci oculos aperire non renunt. Sic vos debetis, o vere christiani, instar Spiritus sancti, e somno suscitare peccatores et eos ad lucem revocare):

Videte itaque, fratres, quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes,

Sed ut sapientes, redimentes tempus quoniam dies mali sunt.

Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quae sit voluntas Dei.

Et nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto,

Loquentes vobismetipsis in

Videte itaque, fratres, quomodo (ambulare debeatis, et curate ut circumspecte) ambuletis, (cogitantes vos ab omnibus examinari; ambulate igitur), non quasi insipientes (qui in tenebris ignorantiae vagantur),

Sed ut sapientes (filii lucis a Christo illuminati; estote) redimentes tempus (vitæ anteactæ per pœnitentiam peccatorum vestrorum, et bene de tempore præsentí utimini), quoniam (hi) dies (præsentes) mali sunt, (utpote periculo tentationis exponentes vel occasionem bene agendi adimentes).

Propterea nolite fieri imprudentes, (occasione bene agendi prætermittendo); sed (estote) intelligentes (seu attendentes) quae sit voluntas Dei (a vobis facienda):

Et nolite inebriari a vino, in quo (seu ex cuius abusu proveniens) est luxuria (seu libido venerea); sed implemini (seu digni estote ut impleamini) Spiritu sancto (qui in vobis habitabit, si fueritis)

Loquentes vobismetipsis (seu ædificantes vosmetipsos) in psalmis et (in) hymnis

et (in) canticis spiritualibus, cantantes et psallentes (non ex solis labiis sed) in cordibus vestris (pro Domino glorificando, et si fueritis)

Gratias agentes semper pro omnibus (beneficiis a Deo acceptis), in nomine Domini Jesu Christi, Deo (supremo) et (ipsius) Patri.

Subjecti (estote) invicem (superioribus vestrinis, non ex timore pœnæ, sed) in timore Christi (quem offenderet inobedientia vestra. Propter eamdem Christi reverentiam)

Mulieres viris suis subditæ sint, sicut (subjectæ essent) Domino (cujus locum vir tenet; et viri uxores suas diligent et protegant),

Quoniam (mulier debet esse respective ad virum et vir respective ad mulierem sicut Ecclesia est respective ad Christum et Christus respective ad Ecclesiam); vir (enim) caput est mulieris sicut Christus caput est Ecclesiæ; (atque vir esse debet protector et conservator mulieris sicut ipse (Christus) salvator (est) corporis ejus, (nempe, Ecclesiæ);

Sed, (seu ergo) sicut Ecclesia subjecta est Christo, ita et mulieres (subjectæ sint) viris suis in omnibus (quæ secundum Deum ab iis exigi possunt. Dixi virum esse respective ad mulierem sicut est Christus respective ad Ecclesiam: itaque dico),

psalmis et hymnis et canticis spiritualibus, cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino,

Gratias agentes semper pro omnibus, in nomine Domini nostri Iesu Christi, Deo et Patri.

Subjecti invicem in timore Christi.

Mulieres viris suis subditæ sint sicut Domino;

Quoniam vir caput est mulieris sicut Christus caput est Ecclesiæ, ipse salvator corporis ejus;

Sed sicut Ecclesia subjecta est Christo, ita et mulieres viris suis in omnibus,

Viri, diligitte uxores vestras sicut et Christus dilexit Ecclesiam et seipsum tradidit pro ea,

Ut illam sanctificaret, mundans (eam) lavacro aquæ (baptismalis) in verbo vitæ¹ (seu per formam sacramentalem et vivificantem verborum ex opere operato sanctitatem conferentium, ita)

Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta et immaculata;

Ita et viri debent diligere uxores suas, ut (diligunt propria) corpora sua; (nam) qui suam uxorem diligit, seipsum (et proprium corpus suum) diligit, (siquidem unum corpus mulier cum viro efficit; ergo suam uxorem diligere debet):

Nemo enim unquam carnem suam (propriam) odio habuit, sed nutrit et fovet eam: (maritus igitur nutrire et fovere debet uxorem suam), sicut et Christus Ecclesiam (suam suo modo nutrit et fovet. Et sicut nos Ecclesiæ membra a Christo spiritualiter nutriti sumus),

¹ Paulus dicit animas per baptismum mundari; ergo non per solam fidem justificantur, ut asservent Novantes.

² Ecclesia non dicitur sancta in eo sensu quod omnia ejus membra sancta sint, sed in eo quod ejus pars præcipua, quæ Christo adhæret, est sancta. Sancta etiam dicitur ratione Christi capituli sui et ratione doctrinæ et sacramentorum quæ sanctitatem conferunt. Dicitur sancta eadem ratione quæ dicitur homo ratiocinabilis esse, etsi per caput tantummodo ratiocinetur.

Viri, diligitte uxores vestras sicut et (simili amore quo) Christus dilexit Ecclesiam; et (quemadmodum) seipsum (Christus etiam morti) tradidit pro ea,

Ut illam sanctificaret, mundans (eam) lavacro aquæ (baptismalis) in verbo vitæ¹ (seu per formam sacramentalem et vivificantem verborum ex opere operato sanctitatem conferentium, ita)

Ut exhiberet (seu haberet) ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem (ullam peccati) maculam² aut (vetustatis) rugam aut aliquid (vitii) hujusmodi, sed ut sit (ommino) sancta et immaculata;

Ita et viri debent diligere uxores suas, ut (diligunt propria) corpora sua; (nam) qui suam uxorem diligit, seipsum (et proprium corpus suum) diligit, (siquidem unum corpus mulier cum viro efficit; ergo suam uxorem diligere debet):

Nemo enim unquam carnem suam (propriam) odio habuit, sed nutrit et fovet eam: (maritus igitur nutrire et fovere debet uxorem suam), sicut et Christus Ecclesiam (suam suo modo nutrit et fovet. Et sicut nos Ecclesiæ membra a Christo spiritualiter nutriti sumus),

Quia membra sumus corporis ejus (et) de carne ejus et de ossibus ejus; (sic et) uxor nutrienda et fovenda est a marito tanquam ejus ossa et caro et membra. Quod adhuc confirmatur Scriptura dicente:

Propter hoc (quod uxor sit caro de carne viri), relinquit homo patrem et matrem suam, et adhæredit uxor suæ, et erunt duo in carne una (proindeque unum amore et voluntate: ex his concluso quod)

Sacramentum hoc (matrimonii) magnum est (non prout est unio duorum conjugum; illud) ego autem (magnum) dico in (eo quod significat arctissimam unionem quæ facta est) in Christo et in Ecclesia (seu inter Christum et Ecclesiam).

Veruntamen (seu itaque) et vos singuli (christiani, qui vestro matrimonio unionem Christi cum Ecclesia repræsentatis, curate ut illud quod repræsentatis revera exprimatis; igitur) unusquisque (maritus) uxorem suam sicut seipsum diligit, (et sicut Christus Ecclesiam suam dilexit; et) uxor autem timeat (seu revereatur) virum suum (sicut Ecclesia Christum).

Quia membra sumus corporis ejus (et) de carne ejus et de ossibus ejus; (sic et) uxor nutrienda et fovenda est a marito tanquam ejus ossa et caro et membra.

Propter quod relinquit homo patrem et matrem suam et adhæredit uxor suæ, et erunt duo in carne una.

Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et in Ecclesia.

Veruntamen et vos singuli, unusquisque uxorem suam sicut seipsum diligit: uxor autem timeat virum suum.

CAPUT VI ET ULTIMUM.

Apostolus jubet ut filii parentibus et servi dominis obediant, et vicissim parentes filiis et domini servis [benigni sint. Ostendit quanta sit nobis lucta cum dæmonibus, et contra eos Christi armaturam assignat. Ad orationem assiduam hortatur et ad obtinendam animos evangelizandi libertatem. Mittit ad eos Tychicum qui eos de ejus in vinculis statu moneat, et eis pacem precatur.

Fili, obedite parentibus vestris in Domino; hoc enim justum est:

Honora patrem tuum et matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione,

Ut bene sit tibi et sis longævus super terram.

Et vos, patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros, sed educate illos in disciplina et correptione, (qua discant vivere christiane et secundum voluntatem) Domini.

Servi, obedite dominis carnalibus (seu temporalibus et mundanis) cum timore et tremore; (et obedite eis non fraudulenter aut ficte, sed) in simplicitate cordis vestri, sicut (obediendum est) Christo (quem representant),

Fili, obedite parentibus vestris in Domino (seu pro amore Domini quem representant); hoc enim justum (et a Domino præceptum) est (his verbis):

Honora patrem tuum et matrem tuam; quod est mandatum primum, (non ratione ordinis mandatorum, quorum excellentissima ad Deum spectant; sed est primum) in promissione, (utpote illud cui promissio specialis adjecta est: quæ promissio in eo consistit)

Ut bene sit tibi (qui illud observaveris), et sis longævus (seu diu victurus) super terram.

Et vos, patres, nolite ad iracundiam (nimia severitate) provocare filios vestros; sed educate illos in disciplina et correptione, (qua discant vivere christiane et secundum voluntatem) Domini.

Servi, obedite dominis carnalibus (seu temporalibus et mundanis) cum timore et tremore; (et obedite eis non fraudulenter aut ficte, sed) in simplicitate cordis vestri, sicut (obediendum est) Christo (quem repre-

Non ad oculum (domini) servientes, quasi hominibus (velletis esse) placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem (illorum tanquam si esset voluntas ipsius) Dei, (et) ex amino (sincero non autem quasi per coactionem) obedite illis. Estote eis)

Cum bona (et non morosa) voluntate servientes, sicut (serviretis) Domino et non hominibus; (nam debetis esse)

Scientes quoniam (seu quòd) unusquisque (vestrum), quodcunque fecerit bonum, (propter) hoc (bonum) recipiet (mercedem) a Domino, (sive sit) servus sive (sit) liber.

Et vos (vicissim, o) domini, eadem (quoad beniginitatem et sinceritatem) facite illis; (estote) remittentes (seu parcentes eis) minas; scientes (enim esse debetis) quia (seu quòd non solummodo vestrum æqualium sed) et illorum (servorum) fratres estis, et quòd et illorum (simil) et vester Dominus est in caelis (qui erga vos talis erit quales fueritis erga illos), et (quòd dominos æque ac servos pro bonis operibus remunerabit et pro malis puniet; nam) personarum acceptio non est apud eum, (et omnes homines non ex eorum conditione sed secundum eorum opera judicabit).

De cætero, (seu denique), fratres, confortamini in Domino (seu in fide et gratia Domini), et (contra tentationes freti estote) in potentia virtutis ejus.

Non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem Dei ex amino,

Cum bona voluntate servientes sicut Domino et non hominibus,

Scientes quoniam unusquisque, quodcunque fecerit bonum, hoc recipiet a Domino sive servus sive liber.

Et vos, domini, eadem facite illis, remittentes minas, scientes quia et illorum et vester Dominus est in caelis, et personarum acceptio non est apud eum.

De cætero, fratres, confortamini in Domino et in potentia virtutis ejus.

Induite vos armaturam Dei ut possitis stare aduersus insidias diaboli,

Quoniam non est nobis colluctatio (solummodo) adversus carnem et sanguinem (seu adversus homines carne et sanguine constantes), sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus.

Propterea accipite armaturam Dei ut possitis resistere in die (seu tempore temptationis) malo, et in omnibus (periculis perfecti (et incolumes) stare.

State ergo succincti lumbos vestros in veritate et induit loricam justitiae,

Et calceati pedes in præparatione Evangelii pacis,

Induite vos (a pedibus ad caput) armaturam Dei, ut possitis stare (firmi) adversus insidias diaboli ; (tali armatura multum indigetis),

Quoniam non est nobis collectatio (solummodo) adversus carnem et sanguinem (seu adversus homines carne et sanguine constantes), sed adversus principes et potestates (seu malos angelos qui in ordine potestatum fuerunt ante eorum casum, et) adversus mundi rectores (qui dominatores sunt non coeli et terræ sed tantummodo) tenebrarum harum (inferiorum, et) contra spiritualia (entia) nequitiæ (plena quæ semper vagantur) in cœlestibus (seu in aere; unde nobis imminentes hi spiritus maligni tuto et fortiter tela adversus nos projiciunt. Quomodo igitur inter tot pericula inermes stare poteritis) ?

Propterea accipite armaturam Dei ut possitis resistere in die (seu tempore temptationis) malo, et in omnibus (periculis perfecti (et incolumes) stare.

State ergo, (et estote) succincti lumbos vestros (cingulo fidelitatis, ut fideliter ambuletis) in veritate (seu secundum doctrinam veram Christi ; et hæc est prima pars armaturæ Dei) : et, (secundo, estote) induit loricam justitiae (generalis, quæ est omnium virtutum complexio) ;

Et, (tertio, estote spiritualiter) calceati, (ut) pedes (vestri prompti sint ad ferendum vos) in præparatione Evangelii pa-

cis, (sive ad obediendum ei sive ad illud alius prædicandum. Estote, quarto),

In omnibus (temptationibus) sumentes scutum fidei, in quo (seu quocum) possitis omnia tela nequissimi (diaboli) ignea (et concupiscentiam inflammantia) extinguere ;

Et, (quinto), galeam salutis (seu spem) assumite et gladium spiritus (seu spiritualem) quod, (seu qui) est verbum Dei, (quo hostes salutis vestræ repellere valeatis. Sed arma induere non satis est militi ; debet insuper vigilare et a duce suo omnibus necessariis instrui; sic et vos)

Per omnem orationem et obsecrationem orantes (estote) omni tempore (non solum voce sed et) in spiritu, (depositentes a Deo omnes vobis necessarias vires tum externas tum internas ; et in (hoc) ipso (incumbite ut sitis) vigilantes (et perseverantes) in omni instantia et obsecratione, (qua oretis non tantum pro vobis sed et) pro omnibus sanctis (seu christianis),

Et pro me (apostolo vestro), ut detur mihi sermo (firmus ita ut) in apertione oris mei (loquar) cum fiducia (et libertate quæ decet ministrum Christi, et libere possum) notum facere mysterium Evangelii,

Pro quo (prædicando) legatione fungor (et pro quo nunc sum vincetus) in catena : (orate pro me, inquam), ita ut in (hoc) ipso (prædicationis munere adhuc incumbere) audeam (et loquar) prout oportet me loqui.

In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extingui :

Et galeam salutis assumite et gladium spiritus quod est verbum Dei :

Per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu, et in ipso vigilantes in omni instantia et obsecratione pro omnibus sanctis,

Et pro me, ut detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia notum facere mysterium Evangelii,

Pro quo legatione fungor in catena, ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui.

Ut autem et vos sciatis quae circa me sunt quid agam, omnia vobis nota faciet Tychicus charissimus frater (meus in Domino), et fidelis minister (prout diaconus mihi ministrans) in Domino (colendo);

Quem misi ad vos in hoc ipsum ut cognoscatis quae circa nos sunt, et consoletur corda vestra.

Pax fratribus et charitas cum fide a Deo Patre et Domino Iesu Christo.

Gratia cum omnibus qui diligunt Dominum nostrum Iesum Christum in incorruptione. Amen.

Ut autem et vos sciatis (circumstantias) quae circa me sunt (et) quid agam (in carcere meo), omnia (quae ad me spectant) vobis nota faciet Tychicus charissimus frater (meus in Domino), et fidelis minister (prout diaconus mihi ministrans) in Domino (colendo);

Quem misi ad vos in hoc ipsum (obtinendum, scilicet), ut cognoscatis (qualia sunt temporalia) quae circa nos sunt, et (ut) consoletur corda vestra (ne animo deficiatis propter tribulationes quas pro Christo patior).

Pax (a Deo detur) fratribus (nostris), et charitas (eorum augeatur simul) cum (eorum) fide a Deo Patre et Domino Iesu Christo.

Gratia (Dei sit) cum omnibus (illis), qui diligunt Dominum nostrum Iesum Christum, (servantes cor suum et observantes cultum ejus) in incorruptione (seu incorrupte, pure, et sincere). Amen.

FINIS EPISTOLE AD EPHESIOS.

EPISTOLA B. PAULI AD PHILIPPENSES

ARGUMENTUM.

Philippenses a se conversos hortatur Apostolus in hac epistola ut in fide Christi perstent et pergant, nec propter vincula, quibus detinetur, animo deficiant. Illos monet ut a Judaismo et a judaizantibus legalia Mosis servanda esse docentibus caveant, nec magis Simoni Mago et ejus asseclis Christum vere esse crucifixum negantibus assentiantur. Deinde eos hortatur ad virtutes christianas, humilitatem, charitatem et concordiam.

Haec epistola anno Christi 60 scripta fuit, tunc cum in vinculis secunda vice alligatus esset Paulus.

CAPUT PRIMUM.

Apostolus Philippenses ad perseverandum in fide et in bonis operibus, tum verbis tum exemplo suo adhortatur. Gaudet quod Christus, quoquo modo fiat, annuntietur. Quamvis se dissolvit et esse cum Christo vehementer cupiat, tamen ad eorum consolationem se mansurum esse significat; eos ad persecutions ferendas invitat.

Paulus et Timotheus, servi Iesu Christi, omnibus sanctis (seu fidelibus baptizati et credentibus in Christo Iesu, qui (nunc) sunt Philippis, cum (seu simul et) episcopis¹ (seu presbyteris) et diaconibus (optamus ut)

Paulus et Timotheus servi Iesu Christi, omnibus sanctis in Christo Iesu qui sunt Philippis, cum episcopis et diaconibus,

¹ Haec nomina « Episcopus et Presbyter » communia olim erant Episcopi et sacerdotibus.